

Mieluummin huume kuin huuma

»Aivoston sairauksia yli puolella *huuman* käyttäjistä» (otsikko; tekstissä:) »Turun koululaisten *huumausaineiden* käyttöä koskevan laajan tutkimuksen suurin yllätys oli se, että aivoston sairauksia todettiin yli puolella *huumausaineiden* käyttäjistä.» US 24. 10. 1971.

»Kouvolan *huumapoliisin* käsiin kymmeniä kätköjä» (otsikko; tekstissä:) »Erikoiskoulutusta *huumausainejuttujen* tutkimisessa saaneet kolme kouvolaista poliisia ovat tähän mennessä selvittäneet kaupungissa useita kymmeniä *huumausaineiden* luvaton käyttöä, hallussapitoa ja myyntiä koskevia rikoksia.» US 4. 12. 1971.

»Hyvää *huumafilmiä* kaivataan» (otsikko; tekstissä:) »Tällä hetkellä kampaamme hyvää *huumausaineongelmaa* käsittelevää *filmiä* -.» HS 6. 1. 1972.

»*Huumahaavi* kahmi kultaa» (otsikko; tekstissä:) »*Huumausaineiden* pyydystämiseksi viritetyt verkot tuottivat neljä kilo kultaa Helsingin tullille.» Aamulehti 17. 1. 1972.

»*Huuman* käyttäjien avohoidosta huonot kokemukset» (otsikko; tekstissä:) »Turussa tuli poliisin tietoon tuolloin 18 *huumarikosta*, »Juuri rappionarkomaanien joukkoon on pesiytynyt tähän asti vaarallisin *huuma*, viime vuoden syyspuolella Suomeen Turun kautta ilmaantunut morfinas.» US 19. 1. 1972.

Tällainen *huuma*-sanan käyttö on viime aikoina kovasti lisääntynyt varsinkin lehtikielessä. Sillä on tukeaan lyhyden etu: otsikkoon mahtuu 5-kirjaiminen *huuma* paremmin kuin 11-kirjaiminen *huumausaine*, ja tekstissäkin voi vaikkapa *huumatakavarikko* tuntua sujuvammalta kuin neliosainen yhdyssana *huumausainetakaravikko*. Samaan seikkaan varmaan perustuu 'huumausainetta' merkitsevän slangisanan *knark* nykyinen suosio ruotsalaisessa lehtikielessä (vanhoja 'huumausainetta' merkitseviä sanoja ovat *berusningsmedel* ja *narkotika*).

Jaakko Sivula on edelle painetussa kirjoituksessaan osoittanut, että otsikkokieldestä on lähtenyt tai lähdössä liikkeelle

monia sellaisia sanatiivistymiä, joiden yleistymisen otsikoiden ulkopuolellekin nasevoi tervetulleella tavalla kielenkäyttöä. Tämänkertainen lyhennys kuitenkin epäilyttää. Sana *huuma* on tähän saakka merkinnyt 'huumaustilaa' ja kuvallisesti 'hurmaa, lumousta': voiton huuma, taistelun huuma, hetken huumas. Kuinka olisi nyt käsitettävä esimerkiksi lause »Hän tajusi huuman olevan lopussa»: onko kyseessä huumaustilan vai uuden tavan mukaisesti huumausaineen loppuminen?

Suomessa ei slangia ole sattunut tuottamaan ruotsin *knark*-sanaan verrattavaa uudisluomusta, joka ajaisi saman asian kuin »huumausaine» — on vain sellaisia erityyppisten huumausaineiden nimiä kuin *piri*, *pilvi*, *trippi*. Mutta *huuman* ohella on lehdissä silloin tällöin näkynyt *e*-loppuinen johdos *huume*: »Ruotsissa tapahtuva *huumekauppa* on erittäin tehokkaasti organisoitu», »Tukholman rikospoliisin toimistopäällikkö E. E. kertoi, että *huumeiden* pääkauppiat pitävät päämajaansa Hollannissa sekä Länsi-Saksassa» (US 14. 10. 1971); »*Huumeiden* käyttäjiä kaksi erilaista ryhmää» (otsikko, HS 23. 1. 1972). Tämä sana, joka on yhtä lyhyt kuin *huuma*, tuntuisi joutavan uuteen tehtävään paljon paremmin. Tosin myös *huume* on vanhastaan voinut merkitä 'huumaustilaa, hurmaa' (»taistelun huumeessa»), mutta nykykielen kannalta tämä käyttö on selvästi syrjäisempää kuin *huuma*-sanan vastaava käyttö. Ja muodoltaan *huume* liittyy luonteavasti samaan *e*-loppuisten aineennimien sarjaan kuin esim. vanhat tutut *lääke*, *voide*, *haude*, *rokote*, *puudute* tai uudemmat *nukute* 'nukutusaine', *rauhoite* 'sedatiivi', *rentoute* 'relaksantti' ja *päihde* (tri Achilles Westlingin 1969 ehdottama päihdyttävien aineiden, ts. väkijuomien ja huumausainoiden, yhteisnimeksi). *Huume* on vailla yhtä selviä liittymäkohtia.

Siis: jos halutaan korvata *huumausaine* lyhemällä sanalla, valittakoon jo selvyuden vuoksi mieluummin *huume* kuin *huuma*.

Terho Itkonen